

Studiehandledning Järnålderns människor och forntid

Inled lektionen

Rita upp en tidslinje där eleverna kan se forntidens olika epoker

Stenåldern cirka 11.000 år före år 0 – till 1800 före år 0

Bronsåldern cirka 1800 före år 0 - till 500 före år 0

Järnåldern cirka 500 före år 0 - till cirka år 1050

Medeltiden

Epoker

Diskutera med klassen varför man delar in forntiden i epoker. Fråga om de tror att dåtidens människor upplevde att de levde i en speciell epok – eller om det bara är något som vi moderna människor har satt etiketter på.

Källmaterial

Hur kan vi veta något om järnåldern i Sverige? Det finns inga hus, tavlor eller böcker bevarade. Vad är det som kan ge oss mest fakta om järnåldern i vårt land? De skrivna källor som finns kvar kommer från andra länder.

SE FILMEN

Klimatet

Var det skillnad på klimatet mellan bronsåldern och järnåldern?

På vilka sätt påverkade klimatförändringen livet för människorna? Jordbruket? Hälsan?

Gravar

Hur ser vi idag att det är ett begravningsfält från järnåldern? Hur ser de ut?

Vad kan gravarna berätta om järnålderns människor?

Varför tror du att de hade föremål med sig i gravarna?

Ge exempel på föremål?

Järnet

Vilka fördelar hade man med att metallen järn började användas? (tillgång, styrka på metall).

Vad tillverkade man av metallen?

När järnet blev billigare och lättare att producera tillverkades fler vapen. Tror du att det blev lättare att kriga? Varför tror du att man hittat många vapen från den här tiden?

Hur var järnet att arbeta med? Svårbearbetat eller lätt att arbeta med?

Samhället

Genom gravar och andra arkeologiska fynd kan man se att det var ett skiktat samhälle. Kan du från filmen ge exempel på detta?

Vad innebar det att vara träl? Kunde det vara frivilligt?

Forntidsliv

Hur levde man under järnåldern? Vad fanns det att äta och hur bodde man?

Hur bodde människor? Vad var folkvandringstid?

Kreativa uppgifter

1. Låt eleverna skriva en kort berättelse om hur en dag skulle kunna se ut under järnåldern. Dela ut olika roller till eleverna. Någon får skriva om att vara krigare, träl, kvinna, barn.

2. Laga en måltid från järnåldern. Basfödan utgjordes under järnåldern till stor del av olika former av gröt, välling och bröd – men också av baljväxter. Om ni inte har möjlighet att laga mat – skriv en meny på vad järnålderns människor kunde tänkas äta.

3. Gör ett collage med järnålderstema. Det kan innehålla mat – hur man bodde och hur samhället fungerade. Järnsmide och vilka produkter som togs fram.

Ordförklaring

Forn betyder gammal.

Jordad är en människa som är begravnen utan att brännas innan.

Folkvandringstid var en orolig period under 400-talet i Europa då Romarriket höll på att upplösas. Det var en period med mycket krig och fattigdom. Människor sökte sig till nya områden för att bosätta sig där.

Att arbeta med fornlämningar i närområdet med hjälp av fornsök

Fornsök – www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html – är en funktion som Riksantikvarieämbetet har.

Här kan man lätt undersöka vilka forntida och historiska lämningar som finns i närheten av er skola

Skriv in län och kommun i sökfönstret och en karta över kommunen kommer upp. Genom att klicka på en fornlämningsikon så får du upp all registrerad information om lämningen.

Om ni ska söka upp fornlämningar kan det vara bra att du som lärare går ut först och rekognoserar. Det kan ibland vara svårt för det otränade ögat att hitta lämningarna och det är därför bra om du redan vet hur området ser ut när klassen kommer dit.